

ПРИСТРІЙ ПРОГРАМНОГО КЕРУВАННЯ ТВЕРДОТІЛЬНИМ ІМПУЛЬСНИМ ЛАЗЕРОМ

Пропонується пристрій керування формуванням сигналів для ввімкнення ламп накачування лазерних установок. Він може працювати у двох режимах: індикація загальної кількості випромінених лазерних імпульсів та програмування генерації необхідної кількості лазерних імпульсів з індикацією їх кількості.

The description of the control block of formation of signals of pump lamps for laser sets is offered. The unit can work in two modes: inventory (scoring) with indication of quantity of radiated laser impulses and indication of the stayed laser impulses not radiated from general programmed quantity.

У наукових дослідженнях в області лазерної технології напівпровідників використовуються промислові імпульсні лазери. Головними параметрами лазерного випромінювання, які визначають технологічний процес, є частота і кількість імпульсів. Наприклад, швидкість росту плівок при лазерному осадженні залежить від частоти й тривалості лазерного імпульсу [1]. Кількість імпульсів лазерного випромінювання визначає товщину отриманих плівок та їх властивості [2]. Залежно від матеріалу, кількість імпульсів може дорівнювати декільком тисячам, а для відтворення результатів необхідно точно знати їх кількість [3]. Не завжди промислові лазери задовольняють потреби наукового експерименту, адже не мають достатнього набору частот і лічильника кількості імпульсів лазерного випромінювання. Тому в наукових лабораторіях здійснюються роботи з модернізації лазерних установок, що виготовлені для заводських потреб, для розв'язання певних задач. У праці [4] описаний пристрій, основним завданням якого є стабілізація лазерного випромінювання із використанням програматора на механічних пакетних перемикачах. У такому пристрої не передбачено можливості підрахунку кількості випромінених лазерних імпульсів.

У роботі наведено опис пристрою керування для імпульсних лазерів, які випускаються промисловістю, і застосований нами до лазерної установки ОГМ-20. Використання цифрових мікросхем для програмування режимів роботи лазера дозволяє одержувати лазерні імпульси в частотному діапазоні 0,5÷10 Гц з дискретністю 1 Гц. Лазер може працювати в одному з режимів:

підрахунок кількості імпульсів (режим підрахунку) або дозвіл випромінювання запрограмованої кількості імпульсів (режим програмування).

Опис пристрою

Схема пристрою керування наведена на рис. 1. У схемі використані логічні елементи "І-НЕ" мікросхеми К561ЛА7. На логічних елементах D1–D2 зібраний генератор імпульсів. Матриця резисторів 123К–6,2К дозволяє отримувати запускаючі імпульси для ввімкнення лампи накачування лазера в діапазоні 0,5÷10 Гц. Нестабільність генератора при напрузі живлення +5 В не перевищує ±10% в інтервалі робочих температур лазерної установки. Елементи D5–D6 формують необхідну тривалість імпульсу запуску (≥10 мкс) для вхідних електричних кіл блока ввімкнення лампи накачування лазерної установки ОГМ-20. Оптиелектронна пара АОТ123Б забезпечує формування імпульсів необхідної амплітуди й гальванічну розв'язку пристрою керування і вхідних електричних кіл лазерної установки. Положення перемикача "СТОП", коли логічний нуль подається на елементи D4–D5, зупиняє процес формування сигналів ввімкнення лампи накачування лазера. Під час роботи імпульси з генератора також поступають на схему програмування та індикації. Індикація кожного розряду забезпечується ідентичним набором пристроїв: лічильником К555ИЕ6, дешифратором К555ИД18 та семисегментним індикатором АЛС324Б. Для гасіння незначущого нуля в старших чотирьох розрядах використано керуючі входи Е і ЕО мікросхеми К555ИД18. Логічні елементи D13–

D15 (дана група однакова для всіх розрядів) разом з елементами D7–D9 формують сигнали для задання відповідних режимів роботи лічильника K555IE6.

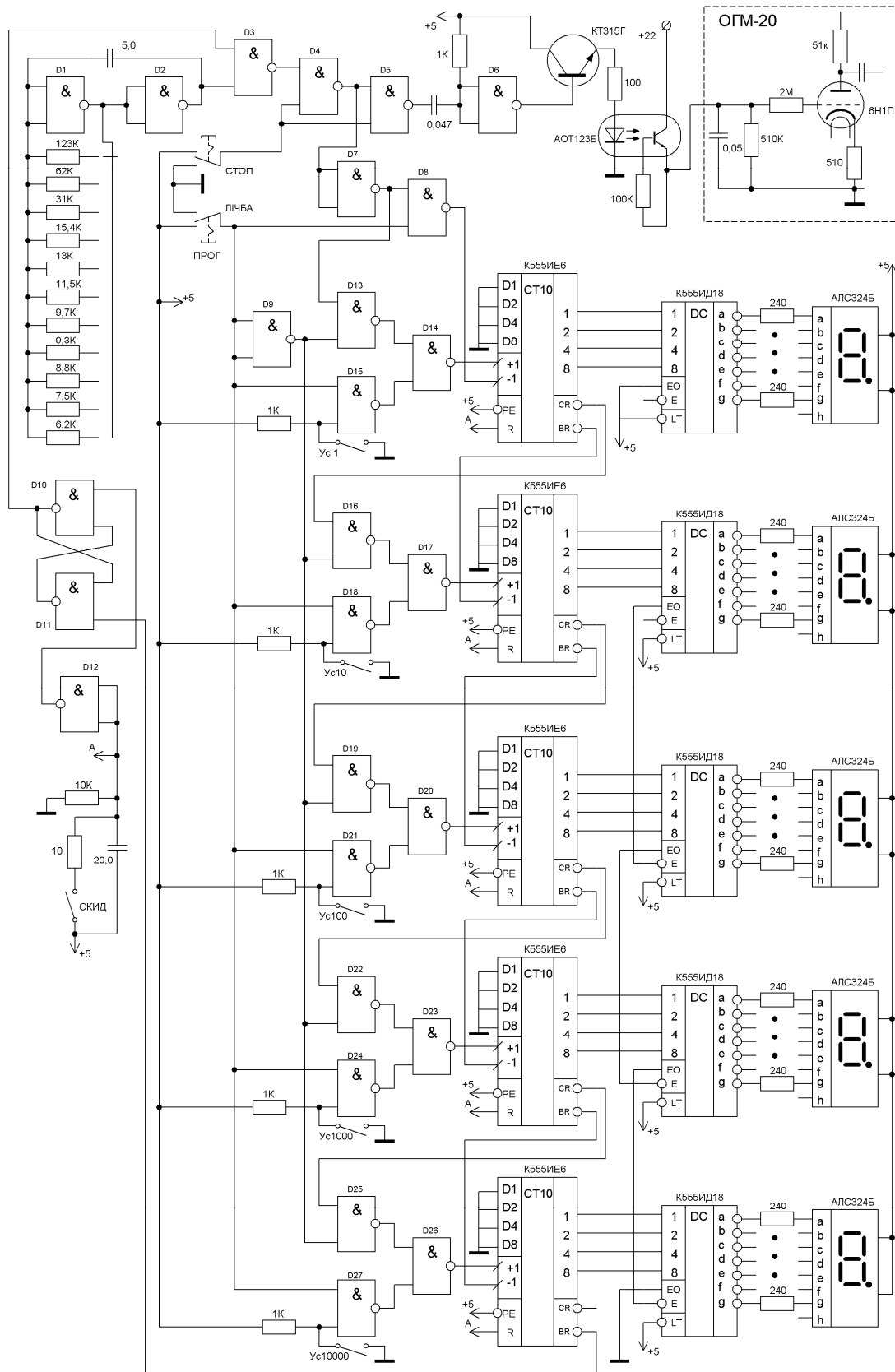

Рис. 1. Схема блока управління

У режимі програмування п'ятирозрядний лічильник виконує обернений підрахунок імпульсів лазерного випромінювання відповідно до положення перемикачів "ПРОГ/ЛПЧБА" і "СТОП" на схемі. На входах +1 мікросхем К555ИЕ6 сформовані сигнали логічної 1. Визначення необхідної кількості імпульсів лазерного випромінювання, яка відображається на індикаторах, відбувається при натисненні перемикача "СТОП", за допомогою контактів "Ус1"–"Ус10000". У момент завершення рівня логічної 1 останнього запрограмованого імпульсу сигнал логічного 0 з виходу BR мікросхеми К555ИЕ6 (лічильник 10000) приводить до встановлення на одному із входів елемента D3 значення логічного 0. Після цього формування сигналів для ввімкнення лампи накачування припиняється.

У режимі підрахунку п'ятирозрядний лічильник підраховує і відображає кількість імпульсів лазерного випромінювання. При цьому натиснутий перемикач "ПРОГ/ЛПЧБА" в положенні "ЛПЧБА" формує сигнал логічної 1 на входах –1 мікросхем К555ИЕ6. Загальне скидання лічильника і дозвіл проходження сигналів з генератора на ланцюзі індикації і запалювання відбувається за допомогою ланцюгів скидання: елемент D12 і кнопка "СКИД".

Енергетичні параметри

Лазер ОГМ-20 (у заводському виконанні) може працювати у двох режимах: модульованої добротності й вільної генерації на двох частотах імпульсного випромінювання: 0,5 і 1 Гц. Робота лазера в режимі модульованої добротності забезпечується електрооптичним затвором. Для роботи лазера в режимі вільної генерації на частотах більше 1 Гц охолодження кристала рубіну відбувається за допомогою двоконтурного пристрою охолодження УО-1 з продуктивністю внутрішнього контуру 36 літрів/хв. Електрооптичний затвор був видалений із випромінювача з подальшим юстуванням лазера.

Результати енергетичних характеристик лазерного випромінювання засобами вимірювання середньої енергії потужності лазерного випромінювання ОСИСМ-А в режимі вільної генерації наведені на рис. 2 (залежність відносної енергії випромінювання $k = E_F / E_{F=1}$ від частоти слідування лазерних імпульсів). Очевидно, що при збільшенні частоти імпульсів енергія імпульсу починає істотно зменшуватися, починаючи з 6 Гц. Це пояснюється значенням величини постійної часу зарядних ланцюгів конденсаторів блока на-

качування лазера та зменшенням к.к.д. рубінового стрижня [5]. Оціночна тривалість імпульсу випромінювання отримана за допомогою вимірювача лазерної дозиметрії ИДЛ-2 і складала 1,5–2 мс. Даний пристрій також був застосований і в лазерах серії ЛТИ та ЛТН.

Модернізований у такий спосіб лазер ОГМ-20 дозволив збільшити швидкість росту осаджених плівок напівпровідникових матеріалів (CdSb, $\text{Cr}_{1-x}\text{Hg}_x\text{Te}$, та ін.) та оптимізувати процес відпалу кристалів CdTe за допомогою лазерного випромінювання.

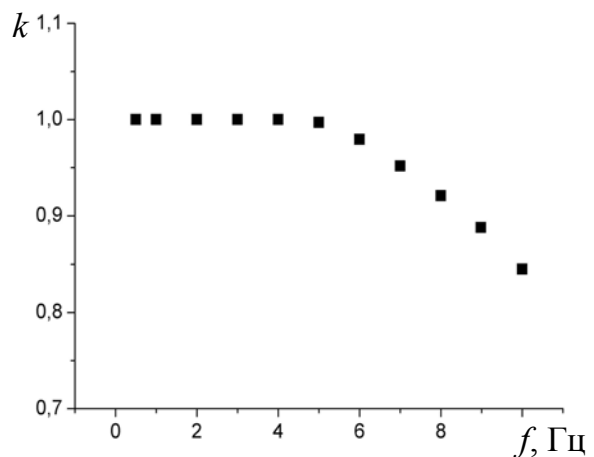

Рис. 2. Залежність відносної енергії лазерного випромінювання від частоти слідування імпульсів

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Володин В.А., Якимов А.И., Двуреченский А.В., Никифоров А.И., Ефремов М.Д., Гацкевич Е.И, Ивлев Г.Д., Михалев Г.Ю. Модификация квантовых точек в наноструктурах Ge/Si импульсным лазерным облучением // ФТП. – 2006. – 240, вып. 2. – С.207-214.
2. Грехов И.В., Линийчук И.А., Титков И.Е. Лазерное напыление пленок GaN // Письма в ЖТФ. – 2006. – 32, вып. 5. – С.24-27.
3. Волянська Т.А., Грицюк Б.М., Нічий С.В. Методика та особливості вирощування плівок лазерним випаровуванням в статичному вакуумі. // Науковий вісник ЧДУ. Вип.29: Фізика. – Чернівці: ЧДУ, 1998. – С.60-65.
4. Ефремов В.В., Тылец Н.А., Чумаков А.Н., Шиенок Ю.Ф. Лазерная установка на базе промышленного АИГ-лазера с программируемым режимом работы // ПТЭ. – 1992. – №4. – С.179-183.
5. Дьюли У. Лазерная технология и анализ материалов. – М.: Мир, 1986. – 504с.